

HUMORISTISCHE KLASSIEKE MUZIEK SPELEN

Johan Jacobs - Pianist Waldo Geuns
Waldo Geuns - Voor de Grap

Humor is te vinden in alle muziekgenres: van pop en rock tot volksliederen en klassieke muziek. Zo zijn er heel wat klassieke muziekstukken die componisten letterlijk voor de grap geschreven hebben, tussen de soep en de patatten. “Een bekend voorbeeld is ***Le Carnaval des Animaux*** van de Franse componist Camille Saint-Saëns, met grappige muzikale karikaturen van dieren”, vertelt pianist en musicoloog Waldo Geuns. “Saint-Saëns schreef dit voor een gezellige muzikale vriendenavond. Hij liet bij de notaris optekenen dat het werk niet gepubliceerd mocht worden tijdens zijn leven, omdat het niet paste bij zijn imago als serieus componist.

“Maar humor kan ook zitten in de structuur van de muziek, in de manier waarop instrumenten op elkaar inspelen, of binnen pianomuziek is het vaak wat de handen ten opzichte van elkaar doen. Daarnaast heb je alles wat met verrassing te maken heeft. Denk maar aan de ***Paukenslagsymfonie van Haydn***, waarin de pauken er plots heel luid bijkomen, waardoor het publiek wakker schrikt.”

Humor door de jaren heen

Humor in klassieke muziek is door de jaren heen verandert. “Aan het begin de 18de eeuw was de humor eerder intellectueel. Grappen zoals die van Haydn (bv. in het strikkwartet De Grap uit zijn Opus 33, waarin de muziek voortdurend stopt in het laatste deel, waardoor je telkens denkt dat het voorbij is) waren bedoeld voor de kenners. In de tweede helft van de 18de eeuw werden de allereerste publieke concerten georganiseerd en schreef Mozart bijvoorbeeld werken om te lachen met anderen. Zo is ***Ein musikalischer Spaß*** (Een muzikale grap) een parodie op de componisten rondom hem, waar hij opzettelijk fouten in de muziek steekt.

In de 19de eeuw gaat men meer met contrasten en emoties werken. Het is in die periode dat **scherzo's** belangrijker worden. Het was vaak het derde deel van een symfonie, om na een traag tweede deel alles terug op gang te trekken. Een scherzo is een snel en humoristisch deel, waar alles bijvoorbeeld op de verkeerde tel wordt ingezet. Een bekend en vrolijk voorbeeld is het derde deel van Antonín Dvořák's Symfonie Voor de Nieuwe Wereld. Ook genres zoals korte mazurka's en humoresken kwamen toen op, waarmee het volk een beetje in de klassieke muziek werd overgenomen.

In de 20ste eeuw werd alles meer in het extreme en absurde getrokken. Vaak kreeg je parodieën op de 19de eeuw, zoals de ***Driestuiversopera*** van Kurt Weill. En componisten als John Cage stelden – al dan niet op een grappige manier – alles in vraag. Zo schreef Cage 4'33”, waarbij de pianist 4 minuten en 33 seconden stil is. Vervolgens komt de buiging en gaat hij of zij weer van het podium af..”

Komische klassieke muziek spelen

Bij het spelen van humoristische muziek is vooral de **snelheid** belangrijk: In welk tempo speel je het stuk? Hoe lang maak je de pauzes tussen de noten? Hoe komt dat grappige karakter van de muziek nu het beste tot uiting? “Als je niet oppast kan je humoristische muziek héél saai doen klinken: te traag, niet dansend genoeg, niet ritmisch genoeg ... En langs de andere kant mag je het er niet te dik opleggen. De filosoof Vladimir Jankélévitch zei ooit: ‘Als je té grappig wil zijn, is het niet meer grappig.’ Om de humor tot zijn recht te laten komen, is het dus belangrijk een goed evenwicht in te vinden.”

“Komische werkjes hebben ook evenveel voorbereidingstijd nodig als de ‘serieuze muziek’. Het is niet zo dat die muziek per definitie

gemakkelijker is. Integendeel. Soms zit de humor in de onspeelbaarheid. Zo is Ludwig van Beethovens **Rondo alla ingharese quasi un capriccio** – ook gekend als **De Woede over het verliezen van een muntje**, verklankt in een capriccio – een van zijn moeilijkst te spelen pianowerken. De beschrijving komt niet van Beethoven zelf maar van zijn goede vriend Anton Schindler, maar als je je fantasie de vrije loop laat, dan hoor je de woede in het bijna onmogelijke van de noten.”

Familievoorstelling

Waldo Geuns is pianist, musicoloog en filosoof, drie disciplines die hij combineert in zijn voorstellingen waarin hij verhalen vertelt bij de muziek die hij speelt. Voor zijn project **Voor de grap** verzamelde Geuns zotte werkjes die componisten tussen de soep en de patatten schreven. Het resultaat is een interactieve familievoorstelling, in samenwerking met Klarapresentatrice Clara De Decker. Op die manier geeft hij zijn kennis over humoristische klassieke muziek door aan volgende generaties.

**Deze inzending kwam tot stand met hulp van CEMPER, Centrum voor Muziek-en Podiumerfgoed, op basis van een gesprek met Waldo Geuns. Humor, het Erfgoeddagthema van 2026, vormde de aanleiding tot deze inzending.*

INZENDER

Waldo Geuns

LOCATIE

Wereldwijd

THEMA

Muziek en podiumkunsten

TREFWOORD

#muziek

PERSISTENTE URL

<http://ichdata.be/ARK:80717/e3df3d21-e602-4642-a1d4-315eb604a894>